

Qurbonova Dilbar Abdug'ani qizi

Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti , Xalqaro iqtisodiyot va menejment fakulteti 2-bosqich talabasi

Annotatsiya: *Suniy intellekt texnologiyalarining iqtisodiyotga integratsiyalashuvi jarayoni va uning makroiqtisodiy ko'rsatkichlarga ta'siri o'rganilmoqda. Maqolada mehnat unumdorligi, bandlik strukturasi va ishlab chiqarish samaradorligidagi o'zgarishlar tahlil qilingan.*

Kalit so'zlar: *suniy intellekt, iqtisodiy o'sish, mehnat bozori, avtomatlashtirish, raqamli iqtisodiyot.*

KIRISH

Hozirgi kunda suniy intellekt to'rtinchi sanoat inqilobining asosiy harakatlantiruvchi kuchiga aylanib, global iqtisodiyotning barcha tarmoqlarida tub islohotlarni amalga oshirmoqda. Ushbu texnologiya nafaqat alohida korxonalarining operatsion samaradorligini oshirishga, balki davlatlarning makroiqtisodiy rivojlanish strategiyalarini qayta ko'rib chiqishga majbur qilmoqda. Tadqiqotning asosiy maqsadi suniy intellektning iqtisodiy o'sish, mehnat bozori va sektorlararo taqsimotga ko'rsatayotgan ta'sirini ilmiy jihatdan tahlil qilishdan iborat.

ASOSIY QISM

Suniy intellektning iqtisodiyotga bevosita ta'siri mehnat unumdorligining keskin oshishi orqali namoyon bo'ladi. An'anaviy avtomatlashtirishdan farqli o'laroq, kognitiv hisoblash tizimlari murakkab tahliliy va ijodiy vazifalarni ham bajara oladi. Xalqaro valyuta fondi ma'lumotlariga ko'ra, suniy intellektning keng joriy etilishi rivojlangan mamlakatlarda yalpi ichki mahsulotning o'sish sur'atlarini yiliga bir necha foizga oshirish salohiyatiga ega. Bu o'sish asosan resurslarni optimallashtirish, xarajatlarni qisqartirish va yangi bozor segmentlarini yaratish hisobiga amalga oshiriladi [1].

Mehnat bozori suniy intellekt ta'sirida eng katta strukturaviy o'zgarishlarni boshdan kechirmoqda. Rutina va algoritmik xarakterdagi ish o'rinlari avtomatlashtirilayotgan bo'lsa, texnologiyani boshqarish, ma'lumotlarni tahlil qilish va kiberxavfsizlik kabi yangi kasblar paydo bo'lmoqda. Jahon iqtisodiy forumi hisobotlarida kelajakda qisqaradigan va yaratiladigan ish o'rinlari o'rtasidagi nomutanosiblik prognoz qilingan. Bu holat davlatlardan ishchi kuchini qayta o'qitish va malakasini oshirish bo'yicha keng ko'lamli ijtimoiy iqtisodiy dasturlarni talab qilmoqda [2].

Sektorlar kesimida suniy intellekt moliya, qishloq xo'jaligi va logistika tarmoqlarida eng yuqori samaradorlikni ko'rsatmoqda. Masalan, moliyaviy sektorlarda risklarni bashorat qilish va algoritmik savdo tizimlari kapital taqsimotini tezlashtirdi. Biroq, bu jarayon raqamli tengsizlik muammosini ham kuchaytirmoqda. Suniy intellekt infratuzilmalariga ega bo'lmagan rivojlanayotgan mamlakatlar va kichik korxonalar global bozorda

raqobatbardoshligini yo'qotish xavfi ostida qolmoqda. Bu esa kapital va mehnat o'rtasidagi daromadlar taqsimotida nomutanosiblikni keltirib chiqarishi mumkin [3].

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, suniy intellekt iqtisodiyotning yangi arxitekturasini shakllantiruvchi fundamental omil hisoblanadi. Uning ijobiy ta'sirini maksimallashtirish va salbiy oqibatlarini yumshatish uchun davlat siyosati darajasida ta'lim tizimini isloh qilish, raqamli infratuzilmalarni rivojlantirish va mehnat qonunchiligini yangilash zarur. Faqatgina texnologik progress emas, balki institutsional islohotlar barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlashning asosiy kalitidir [4].

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

- [1] Acemoglu, D. The Macroeconomics of Artificial Intelligence / D. Acemoglu, P. Restrepo // Journal of Economic Perspectives. 2019. Vol. 33, No. 2. P. 3-30.
- [2] World Economic Forum. The Future of Jobs Report 2023. Geneva: World Economic Forum, 2023. 280 p.
- [3] Korinek, A. Artificial Intelligence and the Economy / A. Korinek, J. E. Stiglitz // The Economics of Artificial Intelligence. Chicago: University of Chicago Press, 2018. P. 115-140.
- [4] Brynjolfsson, E. Artificial Intelligence and the Modern Productivity Paradox / E. Brynjolfsson, J. Rock, C. Syverson // The Economics of Artificial Intelligence. Chicago: University of Chicago Press, 2018. P. 45-80.
- [5] Frey, C. B. The future of employment: How susceptible are jobs to computerisation? / C. B. Frey, M. A. Osborne // Technological Forecasting and Social Change. 2017. Vol. 114. P. 254-280.
- [6] Manyika, J. Notes from the AI frontier: Modeling the impact of AI on the world economy. San Francisco: McKinsey Global Institute, 2018. 45 p.